

Competentiebeschrijvingen in *4c your way* **‘Op wat voor niveau sta ik eigenlijk?’**

Lector Frank de Jong presenteerde donderdag 6 maart competentiebeschrijvingen die over alle niveaus over de hele beroepskolom zijn te leggen. Foresee (4c) your way. Dat is aansporing aan onderwijsdeelnemers om te kijken naar hun competenties in een taal die vergelijking tussen niveaus mogelijk maken.

Hoge ambities, bevestigt Frank de Jong, lector bij Stoas Hogeschool en CAH en voorzitter van het Ruggengraat-project. De geproduceerde competentiebeschrijvingen – hij spreekt over een gezamenlijke taal voor vmbo tot hoger onderwijs – hebben een grote range aan gebruiksmogelijkheden. Dat is de verwachting. Het moet leiden tot een juistere waardering van competentieniveaus, beter onderling begrip en samenwerking en een gemakkelijker doorstroming. Vandaag, 6 maart in Den Bosch, hoopt De Jong met de projectdeelnemers op bevestiging van beleidsmakers en ontwikkelaars.

Frank de Jong presenteert *4c your way*

Een veertig mensen luisteren naar zijn presentatie. Er zijn CvB-leden onder, vertegenwoordigers van LNV, AOC Raad, groen hbo en de leerstoelgroep Educatie- en competentiestudies, Cito, Colo, een paar deelnemers vanuit bedrijfsleven en ook vanuit de pedagogische centra. Dit is de ochtendgroep. Vanmiddag komt er kleiner groepje mensen die bijvoorbeeld competentieprofielen formuleren, curricula ontwikkelen of toetsen maken.

Worsteling

Het ideaal is dat leerlingen en studenten probleemloos kunnen in-, door- en uitstromen. In de praktijk valt dat nog tegen. “Ik ben tien jaar uit het groene onderwijs geweest”, vertelt De Jong. “Voor die tijd bestond dat probleem ook al. Het bleek tien jaar later nog geheel niet opgelost te zijn. Dat raakt me wel, want ik zie dat leerlingen zo heel wat jaartjes verliezen.”

Het onderwijsstelsel is nu ook een geheel van min of meer losse onderdelen, zo schetst De Jong. Iedereen zit vooral in zijn eigen hokje en kijkt niet of nauwelijks naar wat er voor of na komt.

Neveneffect van de gelijktijdige cgo-ontwikkeling is dan dat ieder met eigen formuleringen komt, met beoordelingen en competentieniveaus, ‘een babylonische spraakverwarring’. “Het is zo een worsteling om te bepalen: waar sta ik (leerling), wat is de aansluiting (studieadviseur) of wat hebben ze in huis (werkgever).”

Een ander motief voor het Ruggengraat-project zijn politieke streefdoelen zoals: minder dropouts, meer startkwalificaties, meer volwassen deelnemers en een hoger onderwijsniveau van de beroepsbevolking. Met name in de doorstroom van mbo naar hbo – slechts ongeveer de helft van de mbo’ers gaat verder – zit, aldus De Jong, potentie.

Hernia

Het projectteam staat na anderhalf jaar dichtbij de afsluiting van het GKC-project (conferentie 11 juni). Tijd om naar buiten te treden. Ruggengraat heeft nu een prototype voor een gemeenschappelijke taal. ‘Eén taal voor groei, ontwikkeling en competenties’. Die heet niet Ruggengraat, hoewel het spelbord wel

Deelnemers plaatsen de competentiebeschrijvingen op het juiste onderwijsniveau

die associatie oproept, maar *4c your way*. “In een ruggengraat kan een hernia slui- pen,” zegt De Jong. Dat liever niet. Hoe ziet het eruit? Als basis zijn 25 competenties uit het mbo genomen, competenties zoals beslissen, samenwerken en overleggen, analyseren, formuleren en rapporteren, creëren en innoveren, plannen en organiseren, omgaan met verandering en ondernemend en commercieel handelen. Het groene vmbo zoekt aansluiting bij de mbo-competentieset. En ook de Dublin-descriptoren van hbo en de Bologna-beschrijvingen van het universitaire onderwijs bleken goed aan te sluiten, aldus het projectteam.

De bedoelde competenties zijn zogenaamde SHL-competenties. SHL heeft vanuit *human resource management* een competentiemodel met 25 competenties opgeleverd en gebruikt dit in vele landen (zie www.shl.com). Weliswaar niet voor onderwijsdoeleinden zoals in het Nederlandse mbo, maar bijvoorbeeld voor assessment en personeelbeoordeling.

Vervolgens zijn deze competenties beschreven voor de verschillende onderwijsniveaus. ‘4C your way’ onderscheidt dan elf leerwegen, van vmbo-bb via mbo-3 en -4, hbo-associate degree en hbo-bachelor tot wo. Bij de formulering is gekeken naar onder meer de verantwoordelijkheid die iemand op een bepaald functieniveau zal krijgen, naar de complexiteit van beroepstaken op dat niveau en naar transfer. Dat wil zeggen: kan iemand het geleerde ook toepassen in een andere situatie?

Kortom: voor elk van de 25 competenties is voor elf leerwegen een omschrijving gegeven. Zo’n 275 beschrijvingen, die weliswaar bij voorkeur eenvoudig, concreet en hanteerbaar zijn, maar waar soms veel denkwerk in ging zitten.

Kuil

Kijk bijvoorbeeld naar beslissen. Een vmbo’er die een boom plant, beslist over zichzelf en over de kuil die hij graaft. Maar komt hij een ondefiniceerbaar voorwerp tegen, dan roept hij zijn baas erbij.

Workshop *4c your way* in de computerruimte van de Stoas Hogeschool

Ruggengraat Projectteam

Frank de Jong, Stoas Hogeschool en CAH Dronten
 Cees de Jong, CPS
 Frank van den Dungen, Helicon Opleidingen
 Wiggele Oosterhoff, CAH Dronten
 Dinand Ekkel, CAH Dronten
 Lia Spreeuwenberg, Stoas Hogeschool
 Renate Wesselink, Wageningen UR
 Marjan Lunter, Aequor
 Agnes Jansen, AOC Raad

Of kijk naar plannen en organiseren. Dat doe je zowel op vmbo, mbo als hbo, maar op hbo-niveau plan je voor langere termijn en organiseer je complexere projecten dan op vmbo- of mbo-niveau. ‘4C your way’ is niet bedoeld om te beoordelen, zegt De Jong. “Het is meer waarderen. We trekken geen lijn, maar we willen kijken naar mogelijkheden om verder te leren.” Het is verder niet bedoeld ter vervanging van de kwalificatiedossiers voor het mbo. Die zijn met vertegenwoordigers van het bedrijfsleven geformuleerd voor een bepaald beroep. Wat is daarvoor nodig? De competenties hier zijn gedefinieerd vanuit de vraag: wat heb je in je? Op wat voor niveau sta ik eigenlijk? En, waar kun je groei zien in de ontwikkeling van mijn competenties? Het is ook geen statisch geheel. Ruggengraat verwacht feedback waarmee ze het prototype kunnen uitwerken en verbeteren. “Taal leeft immers, net als *4C your way*.”

Muziek

Geen definitief product, maar wat is het

wel? “Julie mogen de muziek maken, wij leveren de noten,” zegt Frank van den Dungen, lid van het productieteam. “Wij laten zien hoe competenties door de bedrijfskolom heen vorm krijgen en het veld kan zelf uitmaken wat ze ermee doen.”

Praten met partners bijvoorbeeld. Uitleggen naar bedrijfsleven wat bij een stageloper het verschil is tussen mbo-2 en mbo-3 en wat een niveauaanduiding als mbo-4 betekent (hij kan taken uitvoeren en ook combineren, maar verwacht niet dat hij goed overziet wat het effect van eigen of andermans handelen zal zijn). “Handig voor de praktijkopleiders die leerlingen op de werkvloer begeleiden”, reageert Dick Klop van Cumela. Het kan zinvol zijn voor de hbo-intake (deze leerling heeft aangetoond dat hij verantwoordelijkheid kan dragen voor een klein team, zelfstandig kan werken en ook initiatief neemt). Of voor EVC (als iemand in staat is om een planning voor een jaar te maken, dan heeft hij wat dat betreft hbo-niveau).

Het kan verder handig zijn voor een leerling of student zelf. Waar sta ik eigenlijk en waar moet ik nog wat aan doen? Bijvoorbeeld via een zelftest op internet. Het kan ten slotte bruikbaar zijn voor een docent. De Jong: “Een docent realiseerde zich toen hij een competentiebeschrijving las: ik zit hier met mijn opdrachten veel te hoog.”

Spoor

Het is niet voor het eerst dat het product wordt getoond. “We kregen positieve reacties”, meldt De Jong. Mensen zagen mogelijkheden. “Daardoor kregen we echt het gevoel dat we op het goede spoor zaten.”

Ook vandaag in Den Bosch zijn de reacties hoopgevend. “Kun je het niet ontsluiten voor gezamenlijk gebruik?”, oppert iemand. “Als in een soort *open community*.” Over zo’n vervolg informeert straks mogelijk ook www.4cyourway.nl. □

4C-materiaal opvraagbaar via aku@stoashogeschool.nl